

УДК 339.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-17>

Король М.М.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Куліковська І.В.

*магістрантка
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Нам'як Ю.Ю.

*аспірант
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Korol Maryna

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Economic Relations
State University "Uzhhorod National University"*

Kulikovska Iryna

*Master Student
State University "Uzhhorod National University"*

Namyak Yurii

*Postgraduate Student
State University "Uzhhorod National University"*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Анотація. У статті проведено всебічний аналіз сучасного стану зовнішньої торгівлі провідних країн світу. Використовуючи актуальні статистичні дані ЮНКТАД та інших баз даних, досліджено структуру глобальної торгівлі, визначено основні експортні та імпорتنі товари, а також проаналізовано зміни в торговельних потоках за останні роки. Охарактеризовано провідні країни експортери та імпортери у світовій торгівлі товарами. Окремо зацентровано на ключовій ролі таких країн як Китай та США у глобальній економіці та їхній вплив на торговельні стратегії інших країн. Особлива увага приділена впливу глобальних геополітичних викликів, зокрема міжнародним санкціям, торговельним війнам та зміні політичних режимів, на структуру світової торгівлі. Представлено прогноз розвитку світової торгівлі з урахуванням сучасних викликів, таких як зміни у міжнародних відносинах, пандемія та технологічні зрушення.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, економічне зростання, міжнародна торгівля, торговельні потоки, міжнародні економічні відносини.

Вступ та постановка проблеми. Зовнішня торгівля завжди була рушійною силою світової економіки. Однак, у контексті глобалізації та інтеграції національних економік, її роль стала ще більш значущою. Сьогодні міжнародна торгівля є складним і багатограним явищем, яке піддається впливу численних факторів, таких як технологічні інновації, геополітичні зміни, економічні цикли та пандемії.

Сучасний стан зовнішньої торгівлі характеризується високим ступенем динаміки та невизначеності. Глобальні виклики, такі як торгові війни, пандемія COVID-19 та посилення протекціонізму, призвели до значних змін у структурі та обсягах світової торгівлі. Тому виникає необхідність глибокого аналізу сучасних тенденцій, виявлення нових викликів та

можливостей, а також оцінки впливу цих змін на економіку провідних країн світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом торговельних відносин займалися такі вітчизняні та іноземні дослідники, як Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. [2], Сокурєнко П.І., Аврмаєнко І.М., Авраменко О.І. [1], Асієду К. М. [3], Гоєс К. і Беккерс Е. [4], Голдберг П. К. та Павнік Н. [5].

Метою статті є аналіз сучасного стану зовнішньої торгівлі провідних країн світу.

Результати дослідження. Вплив торгівлі на економічне зростання залишається об'єктом численних дискусій серед науковців і практиків, особливо в контексті країн, що розвиваються. Існує думка, що відкритість до міжнародної торгівлі створює сприятливі умови для виробництва продукції з високою

доданою вартістю, що позитивно впливає на економічний розвиток [3].

У зв'язку з цим міжнародна торгівля вважається важливим чинником економічного зростання в усьому світі. Незважаючи на нестабільність торговельних потоків і наявність різних бар'єрів, багато держав прагнуть активно долучатися до міжнародних ринків, щоб отримати позитивні ефекти від обміну.

Торгівля набуває особливо важливого значення як рушій економічного зростання для країн, що розвиваються. Такі країни зазвичай мають значні природні ресурси, але низький рівень розвитку промисловості для їхньої переробки в кінцеву продукцію або проміжні товари. Тому міжнародна торгівля цими ресурсами стає ключовою для підтримки місцевої промисловості і стимулювання економічного зростання.

Світовий ринок відзначається чітко вираженою регіональною структурою. Переважно промислові товари експортуються з Північної та Центральної Америки, Європи, Південної, Східної та Південно-Східної Азії. Інші регіони зосереджені на експорті сировинних товарів, за винятком Бразилії, Південної Африки, Нігерії та деяких країн Північної Африки. Основні експортери палива розташовані на північному узбережжі Південної Америки, у Середній та Північній Африці, а також у Західній та Центральній Азії. У Африці на сировину припадає три чверті товарного експорту, в Америці – половина, а в країнах що розвиваються Азії та Океанії – лише чверть [7].

Експорт відіграє життєво важливу роль у взаємозв'язаній глобальній економіці, слугуючи каталізатором економічного зростання, створення робочих місць і міжнародного співробітництва. У всьому світі країни експортують широкий спектр товарів і послуг, сприяючи транскордонній торгівлі та економічному розвитку.

Експорт дозволяє країнам використовувати свої конкурентні переваги у виробництві, сільському господарстві, технологіях чи послугах, щоб вийти на міжнародні ринки та розширити свою клієнтську базу. Крім того, експорт сприяє культурному обміну, обміну знаннями та співпраці між націями, що веде до більшого процвітання та посилення глобальних взаємозв'язків. Підтримуючи економічну активність

та стимулюючи інновації, експорт став наріжним каменем сучасного глобалізованого світу.

Відповідно до останніх статистичних даних Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), у 2023 році експорт Китаю досяг майже 3,4 трільйона доларів США, що зробило його найбільшим експортером у світі. Основними експортними товарами Китаю є електроніка та інше обладнання, тоді як до значних імпортерів товарів належать інтегральні схеми та інші комп'ютерні компоненти [6; 8; 9].

Примітно, що серед 10 провідних країн-експортерів чотири знаходяться в Азії, п'ять у Європі та одна в Північній Америці. Сполучені Штати стали другим за величиною експортером у світі, обсяг експорту яких перевищив 2 трільйони доларів США у 2023 році. Німеччина, яка є найбільшою економікою Європи та четвертою найбільшою економікою світу, посіла третє місце серед світових експортерів.

У сучасній глобальній торгівлі, що динамічно розвивається, провідні імпортери відіграють ключову роль у формуванні тенденцій міжнародного ринку. Аналізуючи дані за 2023 рік, важливо виділити 10 найбільших імпортерів, які визначали загальну динаміку світової торгівлі. Ця інформація є цінною для оцінки стану ринку та розуміння глобальних економічних тенденцій на найближчий період (див. табл. 1).

Зі зростаючим попитом на товари для споживачів, сировину та спеціалізовані продукти, країни збільшують обсяги імпорту для задоволення внутрішніх потреб населення. Загальна вартість імпорту товарів у світі в 2023 році сягнула 26,01 трільйона доларів США, що на 620 мільярдів більше порівняно з 2022 роком. Сполучені Штати залишаються найбільшим імпортером із загальним обсягом імпорту на рівні 3,17 трільйона доларів (див. табл. 2).

Основними товарами імпорту для США були електричні машини та обладнання, загальна вартість яких досягла 463,36 мільярда доларів. Китай посів друге місце за обсягами імпорту, закупивши товарів на 2,55 трільйона доларів, що дорівнює 10,7% від загального обсягу. Найбільшим імпортованим товаром для Китаю стали м'ясо та їстівні м'ясні субпродукти, вартість яких склала 30,87 мільярда доларів.

Німеччина, з імпортом на суму 1,46 трільйона доларів, посіла третє місце, імпортуючи най-

Таблиця 1

Провідні країни-експортери у світовій торгівлі товарами, млрд дол., 2023 р.

№	Країна	Експорт (млрд. дол.)	Річна зміна у відсотках
1.	Китай	3,380	-5
2.	США	2,020	-2
3.	Німеччина	1,688	1
4.	Нідерланди	935	-3
5.	Японія	717	-4
6.	Італія	677	3
7.	Франція	648	5
8.	Республіка Корея	632	-8
9.	Мексика	593	3
10.	Гонконг	574	-6

Джерело: сформовано автором за даними [6; 8; 9]

Провідні країни-імпортери у світовій торгівлі товарами, млрд дол., 2023 р.

№	Країна	Експорт (млрд дол.)	Річна зміна у відсотках
1.	США	3,173	-6
2.	Китай	2,557	-6
3.	Німеччина	1,463	-8
4.	Нідерланди	842	-6
5.	Велика Британія	791	-4
6.	Франція	786	-5
7.	Японія	786	-12
8.	Індія	673	-7
9.	Гонконг	654	-2
10.	Республіка Корея	643	-12

Джерело: сформовано автором за даними [6; 8; 9]

більше електричні машини та обладнання на суму 217,69 мільярда доларів. Нідерланди імпортували товарів на суму 843,71 мільярда доларів, при цьому мінеральне паливо та масла стали найважливішим імпортом з вартістю 161,22 мільярда доларів. Велика Британія зафіксувала імпорт у розмірі 791,41 мільярда доларів, при цьому найбільшими категоріями були ядерні реактори та обладнання на суму 97,36 мільярда доларів.

Японія імпортувала товарів на 785,86 мільярда доларів, з основною часткою у мінеральному паливі та маслах, вартість яких сягнула 195,54 мільярда доларів. Франція імпортувала товарів на 775,42 мільярда доларів, і її найбільшим імпортним товаром було мінеральне паливо на суму 107,29 мільярда доларів. Імпорт Індії склав 733 мільярди доларів, і найбільший обсяг також припав на мінеральне паливо та нафту – 277,23 мільярда доларів.

Південна Корея імпортувала товарів на суму 642,57 мільярда доларів, найбільшу частку

з яких склали мінеральне паливо та масла – 171,35 мільярда доларів. Італія зафіксувала імпорт на рівні 639,79 мільярда доларів, де основним товаром імпорту стало мінеральне паливо та нафта на 93,61 мільярда доларів.

Мінеральне паливо та мінеральні масла є найбільшими імпортними продуктами із загальним обсягом імпорту на суму 4,28 трильйона доларів США та часткою 16,9% у світовому масштабі у 2023 році. На рис. 2.1. відображено топ-10 імпортних товарів у 2023 році.

У 2023 році найбільшу частку світової торгівлі склали такі товари, як мінеральне паливо, електричні машини та обладнання, ядерні реактори, транспортні засоби та інші ключові категорії. Мінеральне паливо та мінеральні масла були провідною категорією, загальний обсяг імпорту яких сягнув 4,30 трильйона доларів, що становить 16,9% світового імпорту. Китай став найбільшим імпортером у цій категорії, закупивши мінерального палива на

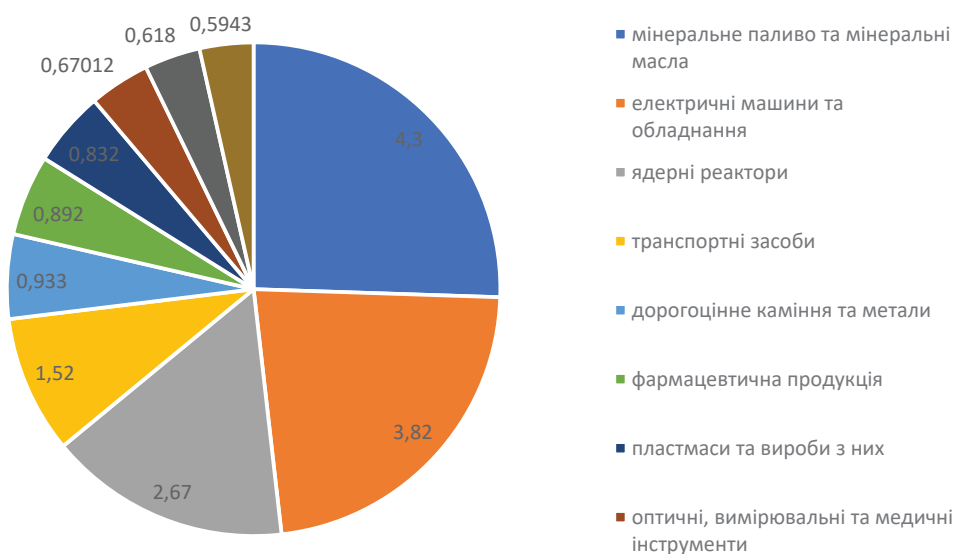

Рис. 1. Топ-10 імпортних товарів у 2023 році, трлн дол. США

Джерело: сформовано автором за даними [6; 8; 9]

суму 536 мільярдів доларів, що дорівнює 12,5% від загального обсягу.

Електричні машини та обладнання також посіли важливе місце в глобальному імпорті, їх загальна вартість сягнула 3,82 трільйона доларів, або 15% світової частки. Китай очолив імпорт у цій категорії, придбавши товарів на суму 645 мільярдів доларів, що становить 16,9% від загальної вартості імпорту.

У сфері ядерних реакторів, машин та механічних пристроїв обсяг світового імпорту склав 2,67 трільйона доларів (10,5%). США були найбільшим імпортером цієї продукції, імпортувавши товарів на 459,19 мільярда доларів, що становить 17,9% від загального імпорту.

Щодо транспортних засобів, їхній загальний імпорт у світі склав 1,52 трільйона доларів (6,4%), причому Сполучені Штати імпортували найбільшу частку на суму 381,03 мільярда доларів, що дорівнює 20,2% від загальної вартості.

Природні та культивовані перли, дорогоцінне каміння та метали зайняли 3,7% світового імпорту, загалом на суму 933 мільярди доларів. Швейцарія стала найбільшим імпортером у цій категорії з обсягом імпорту 120,46 мільярда доларів, що становить 12,6% від загального обсягу.

Фармацевтична продукція в загальному обсязі світової торгівлі досягла 892 мільярдів доларів, що склало 3,5%. США стали найбільшим імпортером у цій категорії, закупивши продукції на 177,84 мільярда доларів, або 18,5% від загальної вартості.

Імпорт пластмас та виробів з них у 2023 році досяг 832 мільярдів доларів, при цьому Сполучені Штати знову очолили список, імпортувавши товарів на 72,34 мільярда доларів (10,8%).

Оптичні, вимірювальні, медичні або хірургічні інструменти становили 2,7% світового імпорту, загальна вартість якого склала 670,12 мільярда доларів. США імпортували найбільшу частку – 118,32 мільярда доларів (17,1%).

У категорії органічних хімікатів загальний обсяг світового імпорту сягнув 618 мільярдів доларів (2,4%). Сполучені Штати залишилися найбільшим імпортером із обсягом імпорту 66,58 мільярда доларів (12,3%).

Зрештою, залізо та сталь у 2023 році склали 2,3% світового імпорту з загальною вартістю 594,30 мільярда доларів, при цьому Сполучені Штати імпортували на 33,15 мільярда доларів, що дорівнює 7,65% від загальної вартості.

Зміни в зовнішній торгівлі під впливом глобальних політичних подій є неодмінною складовою сучасного світового порядку. Динаміка торгівлі зале-

жить від геополітичних конфліктів, технологічних інновацій і зміни цінностей. У такому середовищі країни та міжнародні організації мають бути готові до адаптації та розвитку нових стратегій для забезпечення стійкості й ефективності своєї торговельної діяльності у глобальному масштабі [2].

Протягом останніх кількох десятиліть відкриті ринки та вільна торгівля були фундаментальною частиною міжнародного порядку. Однак поява Китаю як нової наддержави призвела до стратегічної конкуренції з чинним лідером США, що потенційно може спричинити зміни, коли геополітичні сили та прагнення щодо обмеження взаємо-залежності візьмуть гору над міжнародним співробітництвом торгівлі [4].

У останні роки торговельна політика стала більш нестабільною, і уряди часто переглядають тарифи, квоти та правила. Особливо яскравим прикладом є торговельна війна між США та Китаєм, де обидві країни неодноразово коригували митні тарифи на різні товари. Окрім тарифів, нетарифні бар'єри, такі як імпортні квоти, правила ліцензування та технічні регламенти, також набули поширення [2].

Висновки. Аналізуючи вище викладене можна зробити висновок, що аналіз світової торгівлі в 2023 році демонструє її ключову роль у стимулюванні економічного зростання, особливо для великих економік, таких як США, Китай та Німеччина. Експорт та імпорт залишаються основними чинниками глобального економічного розвитку, забезпечуючи створення робочих місць, економічну стабільність та міжнародну співпрацю. Хоча світова торгівля товарами зазнала деякого спаду через геополітичні та економічні фактори, такі як інфляція та падіння цін на сировину, зростання торгівлі послугами і ключовими товарними категоріями, такими як мінеральне паливо, електроніка та промислове обладнання, допомогло компенсувати ці негативні тенденції.

Імпорт енергетичних ресурсів та промислових товарів, зокрема мінерального палива та електричних машин, залишався важливим для розвитку провідних економік, що свідчить про збереження стратегічної ролі міжнародної торгівлі. Однак світовий ринок стикається з низкою викликів, зокрема через зростання протекціонізму та геополітичну нестабільність, які можуть ускладнити відновлення торгівлі у наступні роки.

Таким чином, для країн важливо адаптувати свої стратегії, використовуючи конкурентні переваги, підтримуючи відкритість ринків і активно реагуючи на глобальні економічні виклики, щоб забезпечити стале економічне зростання.

Список використаних джерел:

1. Сокуренько П.І., Авраменко І.М., Авраменко О.І. Світова торгівля: стан та сучасні тенденції розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 4. Т. 1. С. 207–210. URL: [http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/\(154\)%20VKNU-ES-2010-N4-Volume1.pdf#page=207](http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/(154)%20VKNU-ES-2010-N4-Volume1.pdf#page=207)
2. Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. Міжнародна торгівля в умовах глобальних трансформацій. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки* 2024. № 2. С. 30–52. URL: <https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/view/2058/1877>

3. Asiedu K.M. Trade Liberalization and Growth: The Ghanaian Experience. *Journal of Economics and Sustainable Development*. 2013. № 4(5). URL: <https://www.iiste.org/>
4. Góes Carlos & Bekkers Eddy. The impact of geopolitical conflicts on trade, growth, and innovation. WTO Staff Working Papers ERSD-2022-9. World Trade Organization (WTO), Economic Research and Statistics Division. 2022. URL: <https://ideas.repec.org/p/zbw/wtowps/ersd20229.html>
5. Goldberg Pinelope Koujianou and Nina Pavcnik. Trade, Wages, And The Political Economy Of Trade Protection: Evidence From The Columbia Trade Reforms. *Journal of International Economics*. 2005. V. 66. P. 75–105. URL: <https://www.nber.org/papers/w10593>
6. Statista – The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies: сайт. URL: <https://www.statista.com/>
7. The World Bank Data. United States. URL: <https://data.worldbank.org/country/US>
8. Trade and Development Report Update (April 2024) – UNCTAD. URL: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-update-april-2024>
9. Trading economics – 20 million indicators from 196 countries: сайт. URL: <https://tradingeconomics.com/>

References:

1. Sokurenko P. I., Avramenko I. M., Avramenko O. I. (2010) Svitova torhivlya: stan ta suchasni tendentsiyi rozvytku [World trade: state and modern development trends]. *Journal of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, no. 4 (1), pp. 207–210. Available at: [http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/\(154\)%20VKNU-ES-2010-N4-Volume1.pdf#page=207](http://lib.khnu.km.ua/pdf/visnyk_tup/2010/(154)%20VKNU-ES-2010-N4-Volume1.pdf#page=207)
2. Chunikhina T., Korzh M., Krasnoshchok V. (2024) Mizhnarodna torhivlya v umovakh hlobal'nykh transformatsiy [International trade in conditions of global transformations]. *Foreign trade: economy, finance, law. Series. Economic sciences*, no 2, pp. 30–52. Available at: <https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/view/2058/1877>
3. Asiedu K. M. (2013) Trade Liberalization and Growth: The Ghanaian Experience. *Journal of Economics and Sustainable Development*, no. 4(5). Available at: <https://www.iiste.org/>
4. Góes Carlos & Bekkers Eddy (2022) The impact of geopolitical conflicts on trade, growth, and innovation. WTO Staff Working Papers ERSD-2022-9. World Trade Organization (WTO), Economic Research and Statistics Division. Available at: <https://ideas.repec.org/p/zbw/wtowps/ersd20229.html>
5. Goldberg Pinelope Koujianou and Nina Pavcnik (2005) Trade, Wages, And The Political Economy Of Trade Protection: Evidence From The Columbia Trade Reforms. *Journal of International Economics*, v. 66, pp. 75–105. Available at: <https://www.nber.org/papers/w10593>
6. Statista – The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies: сайт. Available at: <https://www.statista.com/>
7. The World Bank Data. United States. Available at: <https://data.worldbank.org/country/US>
8. Trade and Development Report Update (April 2024) – UNCTAD. Available at: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-update-april-2024>
9. Trading economics – 20 million indicators from 196 countries: сайт. Available at: <https://tradingeconomics.com/>

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF FOREIGN TRADE IN LEADING COUNTRIES OF THE WORLD

Summary. This paper presents an in-depth exploration of the intricate dynamics shaping global trade, with a particular focus on the current state of leading economies. By examining key trade indicators, including export and import volumes, trade balances, and major trade partners, this study provides a detailed and expansive analysis of the modern global marketplace. Through a comprehensive examination of patterns and trends in international trade, the research delves into the economic, political, and technological forces driving these changes. A key objective is to offer a thorough understanding of the evolving global trade system by considering the far-reaching implications of technological advancements, globalization, regional economic integration, and geopolitical shifts. The global trading landscape is experiencing profound transformations, influenced by a complex mix of economic fluctuations, political tensions, and technological innovation. This paper offers a thorough comparative analysis of the foreign trade activities of major economies, shedding light on emerging trends and providing an expansive overview of the global trading environment. By focusing on recent geopolitical events, such as trade disputes, economic sanctions, and the impact of global pandemics, the research seeks to uncover the evolving challenges and opportunities within international trade. Additionally, the analysis extends to broader macroeconomic factors, exploring how policy shifts, regional alliances, and the integration of new technologies are reshaping trade flows across borders. In an era marked by increasing economic interdependence and rapid globalization, understanding the factors influencing international trade has never been more essential. This research takes a holistic approach to examining the current state of foreign trade among leading economies, identifying significant trends, disparities, and key developments within the global trading system. The study's detailed examination of trade data not only reveals crucial insights into the forces shaping international commerce but also offers practical implications for policymakers, businesses, and other stakeholders seeking to navigate this evolving landscape. By assessing both the challenges and opportunities in the global marketplace, this paper contributes valuable knowledge to the discourse on international trade and its future trajectory.

Keywords: foreign trade, export, import, economic growth, international trade, trade flows, international economic relations.